

ZÁPIS Z JEDNÁNÍ VĚDECKÉ ARCHIVNÍ RADY

13. března 2024 v zasedací místnosti odboru archivní správy a spisové služby MV

Přítomni: Mgr. Petr Vokáč (MV), PhDr. Daniel Doležal, Ph.D. (OASSS MV), Mgr. Stanislav Bárta, Ph.D., (Masarykova univerzita), Mgr. Petr Cajthaml (Univerzita Karlova), doc. PhDr. Mgr. Tomáš Černušák, Ph.D. (Masarykova univerzita & Akademie věd ČR), doc. PhDr. Olga Fejtová, Ph.D. (Archiv hlavního města Prahy & Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem), PhDr. Daniel Kovář (Státní oblastní archiv v Třeboni), Mgr. Jiří Kutil (Národní filmový archiv), PhDr. Zdeněk Martínek (Moravský zemský archiv v Brně), Ing. Ondřej Mátl, MPA (MV), Mgr. Lukáš Nachtmann (Archiv Škoda auto), prof. PhDr. Hana Pátková, Ph.D. (Univerzita Karlova), Mgr. Zbyšek Stodůlka (Národní archiv), Mgr. Pavel Šimůnek (OASSS MV), Mgr. Hana Šústková, Ph.D. (Archiv města Ostravy). Dle prezenční listiny.

Jednání Vědecké archivní rady (dále jen VAR) zahájil v 10.05 její 1. místopředseda **Daniel Doležal**. Omluvil zatím nepřítomného předsedu Petra Vokáče a další nepřítomné členy. Přivítal Ondřeje Mátl, vedoucího kanceláře předsedy VAR - vrchního ředitele sekce Petra Vokáče.

Daniel Doležal přednesl program jednání, který byl v uplynulých dnech doplněn ještě o tři body a je následující:

1. Zahájení
2. Příprava nového archivního zákona
3. Vize českého archivnictví
4. Pracovní skupiny v oblasti archivnictví a spisové služby – sdílení informací
5. Národní plán digitalizace – informace
6. Technická novela AZ a její stav
7. Vědecká činnost (S. Bárta)
8. Informace o Archivním časopise

Hlasování o navrženém programu a návrh na přestávku v jednání od 11.30 hod.; **všichni přítomní souhlasí.**

2. PŘÍPRAVA NOVÉHO ARCHIVNÍHO ZÁKONA (BOD PROGRAMU 2)

Ondřej Mátl se ujal zahájení tohoto bodu v zastoupení za předsedu VARu. Konstatoval, že toto téma bude předmětem jednání také dalšího společného zasedání VARu v měsíci dubnu.

Petr Cajthaml upozornil na problém, který se týká pojetí konceptu „dokumentu“ - zastaralá definice archiválie (není primární materiální podoba, ale její obsah...). Další připomínka se týkala rozdělení původců - není stanoven rozsah soukromoprávních původců a rozdělení veřejnoprávních původců stran stanovených povinnosti vedení spisové služby. Vznikají také z jeho pohledu archivům větší nároky na předarchivní péči - budou muset rezignovat v mnoha případech na výběr. Není zřejmé, na jak široké platformě má být postup Archiving by Design (dále jen AbD) akceptován - pouze v rámci NA a jeho původců nebo u širšího okruhu původců? Dále by uvítal širší standardizaci v oblasti výběru dokumentů.

Stanislav Bárta konstatoval, že „definování veřejného zájmu“ by nemělo být součástí archivní legislativy, ale spíše nějakého „obecného ustanovení“. Nastoluje také terminologickou otázku –

spatřuje (přílišný) posun od „dokumentu k informaci“, který je z jeho pohledu poměrně unáhlený a zbytečně převažuje k „informaci“. Připomněl v tomto směru nutné sladění archivního zákona s ostatní legislativou.

Petr Cajthaml dodal, že archivní činnosti se v předloženém materiálu spíše zužují na „správu informací“...

K doplňující otázce klasifikace „databáze“ **Daniel Doležal** doplnil: celá databáze je vlastně dokument – nevidí rozpor v tomto pojetí.

Zbyšek Stodůlka zdůraznil, že jde o ideový (koncepční) dokument - záměr a nikoli paragrafované znění předpisu... Diskutoval název „o správě dat a o archivnictví“. Předpokládá, že se stále držíme označení „správa dokumentů“... Není zřejmé, z jakých všech zdrojů pramení požadované změny a připomněl loňský materiál Hospodářské komory ČR ke zmírnění byrokratického zatížení, který adresovala vládě ČR a ve kterém požadovala revizi a přehodnocení či omezení povinnosti uchovávat a předkládat k výběru dokumenty z činnosti soukromoprávních původců (viz. výňatek v příloze č. 1). Z jeho pohledu pak není v předkládaném materiálu „zcela uchopena množina veřejnoprávních původců.“ Chybí důraz, aby veřejnoprávní, resp. určené původci vykonávali spisovou službu elektronicky. Připomíná, že v § 63 odst. 1 AZ („vykonává spisovou službu v elektronické podobě v elektronickém systému spisové služby“ byl od roku 2009 nastaven na původce „tlak“ na elektronické úřadování. Jako problematické vidí vymezení skupin veřejnoprávních původců. Je zde patrný ústup parciálním zájmům (nebýt ve skupině určených původců). Připomněl obecný společensko-politický tlak na zpřístupnění informací – zajištění svobodného přístupu k co nejširší skupině informací. Je to z jeho pohledu v protikladu, pokud budeme ustupovat ve stanovení povinností původcům. Z kategorie určených původců by např. „vypadly“ takové státní příspěvkové organizace jako jsou na jedné straně Národní divadlo a na druhé Ředitelství silnic a dálnic, které je nepochybně největším investorem státních prostředků v ČR.

Petr Cajthaml navázal: první verze dokumentu pracovala se starším pojetím, vycházela ze současného pojetí AZ. Vidí zde jasný posun směrem k otázkám správy dokumentů/informací. Připomněl, že paralelně jsou v platnosti jiné zákony k otevřenosti dat, správě dat... Apeluje tak na vyjasnění, zda nový zákon bude širěji pojat nebo striktně oddělí archivní činnosti. Připomněl i skutečnosti, že některé jiné zákony odlišně definují archiváře.

Stanislav Bárta: Archivnictví vystoupilo z uzavřené skupiny a vstupuje do procesu vzniku „informací“, aby tyto byly zachovány. Nemůže být jen „hřbitovem“ dokumentů. Zásadní koncepční otázka z jeho pohledu zní: jak chce - může státní archivnictví prorůstat do dalších společenských sfér? Pokud vymezí skupinu tvrdě daných původců se všemi povinnostmi, nevidí příliš prostor pro „archivní diplomacii“ (z pozice archivu jako „úřadu“) u ostatních původců. MV by také mělo „docenit“ roli archivů jako více paměťových institucí než úřadů.

Lukáš Nachtmann: Vidí jako hlavní směry - vyjasnit roli státu, vyjasnit roli původců... To by mělo z jeho pohledu předcházet momentu, než se stanoví adekvátní terminologie pro návrhy a materiály... Nesouhlasí se zavedením termínů „ztvárnění“. **Daniel Doležal** doplnil důvod použití termínu: digitálně je informace nečitelná a ztvárnění je vlastně moment, který umožní její přečtení.

Lukáš Nachtmann: Nevidí v návrhu jasnější vymezení podnikových archivů ve vztahu k práci při správě osobních údajů. Soukromoprávní původce nemusí mít archiv, ale necht' jsou vymezeny jeho povinnosti. Zmínil povinnosti uchovávat dokumenty „pracovníků“ z hlediska sociálních potřeb.

Jeho mateřská firma Škoda Auto vychází z časových lhůt a standardu uplatňovaném v SRN – nejen v rámci korporátu VW (stanovené lhůty jsou delší).

Petr Cajthaml doplnil: povinnost uchování (např. pracovních) dokumentů je definována podle jiných předpisů.

Ondřej Mátl: Připomněl, že OASSS se před nedávnou dobou podrobně zabýval analýzou, které předpisy ukládají povinnosti v oblasti uchovávání dokumentů samy o sobě.

Stanislav Bárta: jako pozitivní vidí patrnou ideu „odlehčení“ nové normy a „zjednodušení“. Mnoho problémů lze řešit cestou standardů, vydávaných např. NA a DIA. Neměly by ale jít proti sobě, kdy DIA vydává některé metodiky, které jsou v rozporu s tím, co stanoví NA.

Olga Fejtová: upozornila znovu na vymezení okruhu původců. Pokud vypadávají obce 1. kategorie... nezůstane po nich vůbec nic? Odkazuje v této souvislosti na zákon o Hlavním městě Praze. Původní širší vymezení původců v oblasti samosprávy by dále ponechala... Z jejího pohledu jsou archivy ÚSC součástí „systému státní správy“. Dále zmínila, zda je nutné kompetenční „nastavení“, kdy např. činnost AHMP je kontrolována z úrovně SOA v Praze.

Daniel Doležal doplnil, že snahou záměru je také v mnohém odlehčit archivům. Připomněl, že styk s původci cestou „archivní diplomacie“ je ale v souladu se zněním AZ stále kontaktem „z pozice úřadu“, který na správu dokumentů dohlíží...

Petr Cajthaml: Správa dokumentů klasických je odlišná od práce s el. dokumenty, takže ona dichotomie v návrhu je z jeho pohledu logická.

Zbyšek Stodůlka: podotýká nutný balanc filozofie „obecných úprav“ vs. „speciálních úprav“... Navíc archivy nemohou „soupeřit“ s DIA v otázce personálních a finančních zdrojů, ale mají nezastupitelné know-how. Evropské země svěřují implementaci AbD archivům, i když mají vlastní „DIA“ (např. Švédsko). Pozitivně v materiálu hodnotí bod k Národnímu plánu digitalizace jako „styčný moment“. K otázce vztahu kontroly mezi samosprávnými a státními archivy (v reakci na Olgu Fejtovou) upozornil, že v současném znění návrhu není zřejmá podoba soustavy archivů. Připravovaný zákon o Státní hygienické službě, se kterou archivy spojuje obdobný výkon státní správy skrze OSS, třeba konstatuje, že existuje její ústřední ředitel, ale neurčuje soustavu hygienických stanic, což v meziresortním připomínkovém řízení kritizovaly i samosprávy. Otázky: Jaké je postavení spec. archivů vůči svým zřizovatelům? NKÚ ve svých zjištěních poukázal na fakt, že např. „jedna z významných státních institucí“ řádně nevykonávala výkon spisové služby (ani nezavedla eSSL), vč. dalších zjištění v kontextu nezákonné činnosti (chybějící dokumenty, neevidence smluv atd.). Je tak zřejmé, že její spec. archiv s úkoly dle § 52 AZ (dohled) se tak zjevně nedokázal postavit svému zřizovateli či toto jednání neoznámil příslušnému archivu. Připomněl zahraniční inspirace – francouzské archivní mise (ve vedení není zaměstnanec původce), německý „meziarchiv“ v gesci Spolkového archivu nebo v americké federální správě po reformě 2011 zavedené jmenování SAORM (Senior Agency Officer for Records Management) – fakticky v postavení sekčního ředitele federálního ministerstva s osobní odpovědností a povinností aktivní spolupráce s NARA. Nutné je posílení role archivářů / archivů, pracovníků spisové služby. „Nemusí být vše napsáno striktně, ale dát silné kompetence těm, kteří se pak činnosti odpovědně věnují...“

Stanislav Bárta: důležitá je otázka personálního posílení NA, když se začnou realizovat „nové činnosti“... Veřejným zájmem je uchovat informace ze státní správy / uchovat „nějaký segment kulturního dědictví“... Základní otázkou je tedy definování „povinných veřejných služeb archivů“ (obdobně jako třeba knihovnických služeb atd.), čímž by se posílila role archivů / archivářů.

Daniel Doležal doplnil, že otázky organizační struktury archivnictví ještě nebyly zcela definovány. Je jasné, že stávající struktura už není zcela vyhovující. Mělo by se o ní diskutovat v nejbližších měsících...

Zdeněk Martínek: Obce 1. stupně a jejich povinnosti v oblasti spisové služby. U nich spisová služby spíše obecně nefunguje. Kříží se zde princip samosprávy, ale současně těmto obcím ukládáme nějaké povinnosti. Nelze podle něj obce přesunout jen do oblasti „archivní diplomacie“, neboť vykonávají jisté definované správní činnosti, tudíž k nim je třeba přistoupit korektně, ale z pozice „úřadu“. Nadefinovat jim okruhy povinných dokumentů, které musí uchovávat. Druhá poznámka směřovala ke zrušení znaku „V“, což je z jeho pohledu „labilní půda“. Když budou jen znaky „A“ a „S“, budou již příliš striktně vymezeny. Vyžadovalo by to jistou úpravu spisových norem...

Daniel Doležal: Důvodem bylo, že archivář v praxi musí prohlédnout všechny tři skupiny A – V – S. Dokonce se uvažovalo o zrušení i S (a A). Namísto toho by byly stanoveny pouze časové lhůty podle typů dokumentů. Vstup státu do oblasti samospráv ale naráží na jisté politické limity...

Zbyšek Stodůlka: znak „V“ byl indikací pro původce i archiváře ke zvýšení pozornosti, i když v praxi bylo často nutné projít vše, záleželo na charakteru původce a svou roli v tom hrála i neomezená kreativita u tvorby spisových a skartačních plánů původci (mimo vzorové plány ORP a krajských úřadů). Připomněl jako příklad možného kvalitativního posunu ve věcném záměru ukotvené provádění výběru z mailových účtů. Zahraniční zkušenosti jsou v této oblasti pozitivní. Některé státy se této problematice věnují již déle než 10 let. Tímto způsobem se mohou také uchovat důležité archiválie... K předcházející diskuzi o situaci v oblasti samosprávy připomněl starší zřízení technologických center ORP / technologická centra krajů navázaných na hostované spisové služby obcí, které ale neměly vždy odpovídající dlouhodobou podporu. Kraje až postupně zjišťovaly, že mají pomáhat obcím v edukaci spisové služby...

Daniel Doležal připomněl, že OAS připravuje vzorové spisové plány pro kraje a obce.

Zdeněk Martínek: přiblížil „pohled okresu“ – soustavně probíhají školení, archivy se snaží, ale naráží na schopnosti a kompetence obecních úřadů. I když se „donutí“ některý starosta (obce), aby průběžně plnil spisové povinnosti, zpravidla to naráží. Lepší je zkušenost s městskými úřady, kde fungují profesionální úředníci...

V 11.35 ukončena dopolední část jednání.

Pokračuje jednání o bodu 2.

Daniel Doležal uvítal p. předsedu VAR, vrchního ředitele Petra Vokáče

Petr Vokáč vysvětlil záměr zaslání dílčí verze návrhu, která zdaleka neřeší všechna „zákoutí“ problematiky. Paragrafové znění bude samozřejmě otázkou dalších měsíců...

Petr Cajthaml: připomněl otázku určených a neurčených původců

Zbyšek Stodůlka: doplnil dotaz, zda bude tlak na výkon spisové služby v elektronické podobě, jako tomu bylo v případě současného znění zákona

Petr Vokáč: rozlišení na určené a neurčené původce není zcela zásadní. Neurčení by sice nemuseli vést spisovou službu, ale měli by povinnosti v oblasti správy dokumentů. I u neurčených původců by měla být spisová služba vedena elektronicky. Pro neurčené by stát mohl nabídnout dostupná SW řešení – informační systém, který by stát spravoval cestou individuálních účtů jednotlivých původců.

Petr Cajthaml: rozšířil dotaz na „dělítko“ v kategorii určený / neurčený (malý / velký) původce

Petr Vokáč: stanovit měřítko je komplikované a určitě povede k dalším diskuzím. Např. státní podnik by mohl „spadnout“ do kategorie, která nepovede povinně spisovku a zařadí se do soukromoprávních původců. Měli by ale postupovat jako řádní hospodáři a o své dokumenty pečovat aniž by do této oblasti stát direktivně vstupoval. Dále otevřel otázku metodického postupu podle AbD. Měl by být v zákoně popsán do té míry, aby kopíroval povinnosti, které budou ze strany zákona vyžadovány.

Petr Cajthaml: zopakoval svou dopolední otázku, proč je materiál označen jako „správa dat“...

Petr Vokáč: jedná se o nepřesné označení, platí nadále jednoznačně termín „správa dokumentů“.

Stanislav Bárta: Metodice AbD by se měl věnovat NA, protože má příslušné kompetence... Jak ale potom postupovat na nižších úrovních?

Petr Vokáč: otázka zní, do jaké hloubky a úrovně promítnout koncept AbD. Pokud by princip dopadal jen na systémy provozované státem, bylo by to optimální...

Zbyšek Stodůlka: shrnul, čím se skupina AbD zabývá, jaká je filozofie jejích postupů... mj. řeší poradenství archivu implementačnímu týmu původce při nastavení požadavků na informační systémy nebo průřezové datové zdroje a identifikaci jejich interního/externího využití (např. pro vědecký sektor atd.) a s tím i strategii výběru a archivního uložení (např. změnové datové věty, časové snímky, export na konci životního cyklu atd.). Členské státy nyní připomínkuji text checklistu. EK nemá v tuto chvíli zcela jasno, zda umožnit neomezenou lokalizaci nebo zda by využití metodiky AbD bylo zaštitěno jakousi certifikací v rámci EU. Skupina AbD je nadále aktivní v rámci EAG, vedení převzali po Norsku zástupci nizozemského NA, kteří mají rozsáhlou zkušenost s implementací v rámci nizozemské veřejné správy (princip DUTO založen na dvou až třech workshopech původce a archivu ke konkrétnímu návrhu informačního systému a vypracování evaluační zprávy.).

Petr Vokáč: jaký má být výstup činnosti skupiny? Zda právně nezávazné guidelines?

Zbyšek Stodůlka: shrnul dosavadní praxi, kdy na zasedání EAG ve Stockholmu v květnu 2023 schválen zastřešující Whitepaper (příloha č. 2 zápisu VAR z 15. 11. 2023). Otázka implementace v ČR? Čeká se na finální podobu Guidelines schválenou členskými státy a ta se pak přeloží do Čj k dalšímu využití a implementaci.

Petr Cajthaml: přiklání se k řešení, aby AbD principy neřešil pouze NA, ale aby se aplikoval v širším archivním prostředí s tím, že by NA měl na starost metodiku pro ostatní.

Daniel Doležal: připomněl, že sice AUK by měl zájem, ale bude podle jeho názoru velké množství specializovaných archivů, které o tyto kompetence nebudou jevit zájem.

Petr Vokáč: vznesl otázku vymezení definic dokument vs. archiválie (v materiálu).

Konstatováno, že předchozí diskuze zaznamenána v zápisu

TECHNICKÁ NOVELA AZ A JEJÍ STAV (BOD PROGRAMU 6)

Petr Vokáč: Cílem navrhovaného zákona (ST 576) je odložit povinnost veřejnoprávních původců používat atestovaný elektronický systém spisové služby z 1. ledna 2026 na 1. ledna 2027, odložit zákaz dodávat neatestované elektronické systémy spisových služeb veřejnoprávním původcům

z 1. července 2024 na 1. ledna 2025, vyjmout z povinnosti mít atestovaný elektronický systém spisové služby obce I. typu, jimi zřizované právnické osoby a organizační složky těchto obcí a také školy a školská zařízení a vyjmout z povinnosti mít atestovaný elektronický systém spisové služby ty systémy, které jsou součástí informačního systému pro nakládání s utajovanými informacemi. Dále se navrhuje prodloužit platnost atestu ze 2 na 3 roky a vypustit pravidlo, podle kterého pozbývá atest platnosti 1 rok po změnách atestovaných požadavků a namísto něj upravit povinnost zřizovatele potvrdit shodu systému se změněnými pravidly nebo potvrdit shodu změněného systému s platnými pravidly. Návrh rovněž umožňuje Kanceláři prezidenta republiky zřizovat bezpečnostní archiv.

Diskuze proběhla nad podanými pozměňovacími návrhy, druhé čtení technické novely proběhne v dubnu t.r.

Petr Cajthaml: dotaz k § 69a AZ

Petr Vokáč: DIA se zavázala, že budou jejich standardy respektovat formulaci Národního standardu pro elektronické systémy spisové služby

VIZE ČESKÉHO ARCHIVNICTVÍ (BOD PROGRAMU 3)

Daniel Doležal: Vize bude předložena valné hromadě ČAS. Předal slovo Stanislavu Bártovi.

Stanislav Bárta: shrnul zcela minimální změny v návrhu materiálu (formulace „charakter jednotlivých regionů“ dodán na podnět Zdeňka Martínka)

Lukáš Nachtmann: „regionálnost“ je jen jeden aspekt z mnoha a je jich mnoho, které uvést nelze na malé ploše, proto by chtěl vyškrtnout.

Stanislav Bárta: otázka povědomí o regionální identitě je vhodná.

Petr Cajthaml: vadí termín archiválie „trvalé hodnoty“. Pozměňovací návrh: (vypustit) „vybírají a získávají archiválie s trvalou informační hodnotou“ – diskuze, zda takto přípustné

Hlasování o pozměňovacích návrzích:

- a) Zaměnit výraz „archiválie“ za „dokument“

Pro návrh: 3, proti návrhu: 10 = Zamítnuto)

- b) „Vybírají a získávají archiválie bez ohledu na jejich formu“

Pro návrh: 1, zdržel se: 1, proti návrhu: 11 = Zamítnuto)

Diskuze k deklarované šíři záběru činnosti archivů... „regionální“?

- c) Hlasování o ponechání stávajícího znění odstavce 3.:

Pro návrh: 11, proti návrhu: 1, zdržel se: 1 = Odsouhlaseno

Lukáš Nachtmann: návrh na vyřazení výrazu „nízkoprahovost“? Je podle něj značně indiferentní...

Daniel Doležal: vysvětlil smysl výrazu jakožto široké „přístupnosti“ / jednoduchosti přístupu

- d) Hlasování o zachování termínu „nízkoprahovost“,

Pro návrh: 10, zdrželi se: 2, proti návrhu: 1 = Odsouhlaseno

- e) Hlasování o ponechání formulace „Činit následující kroky...“ (v appendixu)

Pro návrh: 12, zdržel se: 1 = Odsouhlaseno

- f) Hlasování o bodu č. 3 v appendixu bez náhrady škrtnout:

Pro návrh: 5, proti návrhu: 6, zdrželi se: 2 = Nepřijato

- g) Hlasování o zkrácení věty v bodu 3 appendixu – vypustit z ní část:
„a přizpůsobovat přístupy k ní“

Pro návrh: 13 = Odsouhlaseno

h) Hlasování o textu „Vize“ jako celku ve znění pozměňovacích návrhů:

Pro návrh: 13 = Odsouhlaseno.

PRACOVNÍ SKUPINY V OBLASTI ARCHIVNICTVÍ A SPISOVÉ SLUŽBY – SDÍLENÍ INFORMACÍ (BOD PROGRAMU 4)

Daniel Doležal: představil strukturu pracovních skupin, které jsou převahou své činnosti v gesci OASSS. Uvedl drobné změny a upřesnění ke skupinám. Dvě z celkového schématu zatím nebyly ustaveny – skupina pro fyzický stav archiválií a kolegium pro ARON. Do schématu dále doplněny pracovní skupiny na s. 2 materiálu, které mají mezinárodní návaznost (Mezinárodní archivní rada (ICA), Evropská archivní skupina (EAG) / Evropský výbor národních archivů (EBNA), Český komitét Modrého štítu. Dále byl doplněn domácí Národní komitét pro program Paměť světa UNESCO, jmenovaný v září roku 2023, který má meziresortní přesah (v gesci MK ČR).

Pracovní skupiny jsou vesměs (až na výjimky) v dosahu a přímém řízení cestou AS. Kontaktovat je je třeba cestou sekretariátu a ředitele AS. Zápisy z porad a skupin budou členům VAR zpřístupněny na sdíleném úložišti MV. Členům VAR byly vydány (individuální) přístupové údaje. Problémy s nefunkčností přístupu je třeba řešit cestou Michala Severy.

Petr Cajthaml: doplnil k představenému schématu „skupinu pro ELZu“ a „skupinu pro archivní pomůcky (EAD 3)“. Jedná se o pracovní skupiny Mgr. Josefa Hory (AS).

NÁRODNÍ PLÁN DIGITALIZACE - INFORMACE (BOD PROGRAMU 5)

Daniel Doležal: bezprostředně včera proběhlo zasedání pracovní skupiny pro národní plán digitalizace. Plán by měl řešit digitalizaci analogových archiválií. Určen bude celé archivní síti. Z toho důvodu by měl ideálně pokrývat všechny typy archiválií. Základní kostra plánu by měla být stálá a na ni budou principem „vánoční stromček“ doplňovány další elementy. Plán tvoří celkem 9 kapitol. Plán popisuje i využití již digitalizovaného obsahu. Digitalizáty budou ukládány v rámci kapacit NDA. Je zvažována myšlenka společného centra digitalizačních služeb pro všechny archivy.

Jiří Kutil: budou se z hlediska digitalizace za „klasické archiválie“ považovat i filmové materiály?

Daniel Doležal: v materiálu bude konstatováno, že filmové materiály jsou převahou v gesci NFA, Archivu ČT... Nebudou se jim předepisovat žádné standardy.

Petr Cajthaml: zdůraznil význam vytváření a uchování spolehlivých metadat k digitalizovaným souborům.

Lukáš Nachtmann: dotaz k terminologii „systémy s dálkovým přístupem“. Jako příklad uvedl, že několik set tisíc digitalizátů má k dispozici firma Škoda auto, ale přístupné jsou pouze návštěvníkům celosvětově uvnitř korporace VW, ale nikoli široké veřejnosti. Lze tedy konstatovat, že takovým systémem disponují?

Daniel Doležal: nelze za takových podmínek systém takto označit, neboť je omezen pouze na vnitřek koncernu...

VĚDECKÁ ČINNOST ARCHIVŮ (BOD PROGRAMU 7)

Stanislav Bárta: návrh zařazení tohoto bodu vzešel od něho. Vědecko-výzkumná činnost archivů přináší otázky širšího přesahu. Jistou metou by byla možnost využití – zapojení se do evropských projektů? Nakolik toto ale můžou archivy? Otázku přináší mj. na základě svého jmenování do vědecké rady MZA... Zaslán cestou AS písemný podnět členům VAR. Jak by se mohla VAR těmito otázkami zabývat?

Tomáš Černušák: konstatoval, že „všichni“ vědeckovýzkumní pracovníci jsou doslova tlačeni publikovat v zahraničí v časopisech, které mají „nejvyšší kredit“.

Stanislav Bárta: je možnost publikovat např. v německých vědeckých časopisech, ale ty často nejsou v systémech hodnocení zapojeny, neboť od něj z různých důvodů upouštějí (dynamické změny podmínek a kritérií pro zařazení, „komercializace“ hodnocení, regionální aspekt – spolupráce vždy určité skupiny států atd.)

Hana Pátková: důvodem komplikací a obtížnosti dosahování standardů je fakt, že jiné než historické a archivní obory stanovují kritéria pro hodnocení vědecko-výzkumné činnosti a zařazování periodik do systému hodnocení, historické vědy jsou a budou vždy poněkud na okraji zájmu...

Tomáš Černušák: metodika hodnocení vědecko-výzkumné činnosti 2017+ je nastavena podle velmi specifických kritérií. Navíc, najít nějaký „modul“ nebo „metodu“ motivace pracovníků pro oblast vědecko-výzkumné činnosti je značně obtížné.

Zbyšek Stodůlka: citoval z hodnocení NA externího evaluačním panelem podle metodiky 2017+ při Odboru bezpečnostního výzkumu MV, který konstatoval: „S relativně nízkým rozpočtem je dosahováno excelentních výsledků“. Zároveň panel identifikoval, že archiv disponuje nižšími finančními prostředky na VaV pracovníky, nežli by odpovídalo poslání, úkolům a dosahovaným výsledkům, svazující jsou rozpočtová omezení a dále plnění úkolů nesouvisejících s výzkumem a vyžadujících značnou kapacitu pracovní činnosti.. Připomněl, že Národní archiv v rámci úsporných opatření zrušil 7 míst zaměstnanců na aktuálních 147 zaměstnanců, je pak otázka do jaké míry předpokládá připravovaná legislativa plnění výzkumných úkolů při setrvávajícím poklesu počtu zaměstnanců

Petr Vokáč: souhlasí s uvedenými tezemi, ale vznáší otázku, zda např. zakotvení vědecko-výzkumné činnosti archivů na legislativní úrovni bude kromě roviny obecné deklarace ku hmatatelnému prospěchu. Důležitá role archivů může být zákonem zmíněna, ale na kolik jim pomůže, pakliže je o finančních prostředcích a zdrojích na vědecko-výzkumnou činnost většinově rozhodováno na jiné úrovni, mimo rezort MV. Doplnil, že u NA a SOA v Praze je patrná významná role v oblasti aplikovaného výzkumu.

Stanislav Bárta: konstatuje, že vše je otázkou vytvoření optimálních podmínek. Jsou projekty, kde je archiv zřejmým a jasným potenciálním partnerem, ale nemůže se z mnoha důvodů zapojit. Archiv má patřičné know-how, ale nemá finance a možnosti... Potřebné by bylo mít např. nějaké sdílené kapacity, které by pro všechny archivy tyto činnosti plnily. Viz např. projekty GAČR...

Daniel Doležal: OAS zmapuje podmínky, za nichž je možné čerpat prostředky na vědecko-výzkumnou činnost archivů.

INFORMACE O ARCHIVNÍM ČASOPISE (BOD PROGRAMU 8)

Daniel Doležal: shrnul otázku vydávání periodik na MV, konstatoval současné umrtvení přípravy a vydávání neperiodických publikací z důvodu radikálních úsporných opatření. Na přelomu roku 2023 a 2024 proběhlo předání Sborníku archivních prací – poděkování NA a FFUK za převzetí redakce a pokračování ve vydávání. Snahou je udržet Archivní časopis (dále jen „AČ“) jako základní oborové periodikum (i v rámci tradice a legislativního nastavení v AZ). Tiskárna MV se má stát od roku 2025 součástí Státní tiskárny cenin. Takové vydělení podniku z rezortu MV přinese zcela radikální změnu, která zasáhne systém předplatného, grafické přípravy časopisu, tisku a distribuce. Otázkou zůstává, jak se situace nakonec vyvine.

Pavel Šimůnek: konstatoval, že optimálním cílem je udržet AČ v tištěné podobě, doprovázené verzí elektronickou. Tato tendence je patrná i u dalších rezortních periodik, jejichž redaktoři se shodují v konstatování, že transformace do podoby e-publikace může předznamenat cestu zrušení titulu. Pro přípravu řádných čísel roku 2025 je třeba mít jasně vymezený terén budoucí grafické přípravy, tisku a distribuce nejpozději do konce září t.r., neboť to je doba, kdy Tiskárna MV obvykle začíná obesílat čtenáře časopisu s výzvou k zaplacení předplatného na další rok.

Petr Vokáč: vedení rezortu chce zachovat vydávání periodik, která jsou nejen informačním zdrojem odborné veřejnosti, ale slouží také jako efektivní P.R. rezortu vůči širší veřejnosti. Hledají se ve spolupráci s ekonomickou sekcí MV cesty, jak pokračovat.

Předseda VAR Petr Vokáč a 1. místopředseda VAR Daniel Doležal poděkovali přítomným členům za jejich aktivní účast a ukončili jednání. Jak konstatoval Daniel Doležal, OAS má k dispozici rezervaci termínu na **16. dubna 2024 od 10.h** v zařízení MV na Spiritce a navrhuje tento využít k dalšímu zasedání VAR. Návrh termínu akceptován.

Zapsal: Pavel Šimůnek (OAS)

Schválil: Petr Vokáč, předseda VAR

Zápis vyhotoven dne: 4. dubna 2024

USNESENÍ Z JEDNÁNÍ VĚDECKÉ ARCHIVNÍ RADY

13. března 2024

Návrh usnesení 4/24:

Vědecká archivní rada schválila znění textu „Vize českého archivnictví“

Výsledek hlasování: Pro: 13 Proti: 0 Zdržel se: 0

Usnesení 4/24 bylo schváleno.